

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Sassa Arponen

Kauhu ja ekspressionismi elokuvajulisteissa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi

Graafinen suunnittelu

Opinnäytetyö

20.4.2020

Tekijä(t) Otsikko	Sassa Arponen Kauhu ja ekspressionismi elokuvajulisteissa
Sivumäärä Aika	35 sivua 20.4.2020
Tutkinto	Medianomi
Tutkinto-ohjelma	Viestintä
Suuntautumisvaihtoehto	Graafinen suunnittelu
Ohjaaja(t)	Lehtori Kai Talonpoika
<p>Tässä tutkielmassa pohditaan 1900-luvun alun saksalaisten ekspressionististen kauhuelokuvien julisteiden vaikutusta nykyisiin kauhuelokuvajulisteisiin. Tutkielmassa tarkastellaan kauhuelokuvajulisteiden kuvastoa, värienkäyttöä ja yleistä ilmettä ja sitä, mitä yhteneväistä ja mitä erilaista on ekspressionistisen ajan elokuvajulisteilla ja nykyisillä elokuvajulisteilla.</p> <p>Ekspressionistinen tyyli pohjasi suuresti tunnereaktion välittämiseen ja 1920-luvun Saksassa ekspressionismi oli ikään kuin ajan henki ja näkyi elokuvissa ja niiden julisteissa. Kauhu oli tuolloin uusi genre elokuvien saralla ja silloin luotiin myös perusta sille, miltä kauhuelokuvajulisteet näyttävät. Tarkastelussa on kuinka kauhuelokuvien julisteet ovat kehittyneet 1920 -luvulta ja kuinka ekspressionismin ajan taideilmaisu on mahdollisesti julisteisiin vaikuttanut.</p> <p>Tutkimusmenetelmänä on semioottinen kuva-analyysi ja tekijän havainnointi kauhuelokuvajulisteista. Samalla nojataan lähdekirjallisuuteen ja pyritään muodostamaan havaintojen ja kirjallisuuden perusteella kattava kokonaisuus kauhuelokuvajulisteista kahdella eri aikakaudella.</p> <p>Tutkielmassa tehdään tarkempi kuva-analyysi yhdestä saksalaisesta ekspressionismin ajan kauhuelokuvajulisteesta sekä kahdesta modernista julisteesta. Analyyseissä käsitellään kauhun kuvaamista kyseisissä julisteissa, sitä kuinka julisteet kuvaavat elokuvaa ja kuinka ne ovat mahdollisesti tulkittavissa.</p> <p>Toiminnallisena osana luodaan ekspressionistisen tyylin inspiroimana vaihtoehtoinen juliste yhdelle tämän päivän kauhuelokuvalle käyttäen tutkielman teoreettista puolta työstettäessä opittuja asioita.</p>	
Avainsanat	Julisteet, kauhu, ekspressionismi, elokuvat

Author(s) Title	Sassa Arponen Horror and expressionism in movie posters
Number of Pages Date	35 pages 20 April 2020
Degree	Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme	Media
Specialisation option	Graphic design
Instructor(s)	Kai Talonpoika, Senior Lecturer
<p>The purpose of this thesis is to take a look and analyse the possible effects the 1920s German expressionistic movie posters have had on how horror movie posters look like today.</p> <p>Thesis will go over the used imagery, color pallets and over all appearance of horror movie posters and take a look at what the posters from two different eras have in common and what separates them.</p> <p>The study method is semiotic picture analysis and writers own observations. Leaning on literature and combine with writers analysis this thesis tries to assemble a comprehensive text about horror movie posters and their aesthetics. Thesis includes three deeper picture analysis. One of a poster from 1920s Germany and two contemporary American movie posters.</p> <p>As a practical part of the final work an alternative poster to a contemporary horror movie is created inspired by the expressionistic movement using what is learned while composing the theoretical part of the thesis.</p> <p>Expressionistic art was very much about channeling an emotional reaction and in the 1920s Germany it was more like the overall atmosphere of the era than only an art movement and it showed in cinema and posters alike. In expressionistic style it was more important to try to show what things are than what they look like. Horror was a new genre what comes to movies and thus was created the base on how horror movie posters look like. Some of the popular imagery and style are still visible in horror movie posters. Now horror is a known genre and posters can be more subtle on referencing horror. When there is still those very traditional looking horror movie posters, there has been an increase on horror movie posters that express horror differently.</p>	
Keywords	Posters, Horror, Expressionism, Movies

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Modernismi ja ekspressionismi	2
2.1	Ekspressionismi	2
2.2	Ekspressionismi elokuvissa	3
3	Ekspressionismi kauhun työkaluna	4
3.1	Väri	4
3.2	Muoto	5
4	Kauhuelokuvajulisteet	5
4.1	1920–1930-luvulla	5
4.2	Kauhun kuvat nyt	7
4.3	Mikä tekee kauhuelokuvan julisteen	10
5	Kuva-analyysit	11
5.1	Tohtori Caligarin kabinetti	16
5.2	The Babadook	19
5.3	Suspiria (2018)	21
6	Kuvituksen mahdollisuus	24
7	Loppupäätelmä	32
	Lähteet	34

1 Johdanto

Tämän tutkielman aihe on kuvitettu kauhuelokuvajuliste. Haluan tarkastella saksalaista modernistista, tarkemmin ekspressionistista julistetaidetta ja sitä, kuinka eräiden vanhimpien kauhuelokuvajulisteiden ominaisuudet näkyvät kauhuelokuvajulisteissa vielä tänäkin päivänä. Haluan tarkastella 1920–1930-lukujen saksalaisten kauhuelokuvien julisteiden värien käyttöä, sommittelua ja yleistä ilmettä ja sitä, miten ekspressionismin aika näkyy näissä julisteissa. Pohdin sitä, millaisilta kauhuelokuvajulisteet näyttivät ja mikä teki niistä tunnistettavasti kauhuelokuvien julisteita.

Käyn läpi kauhuelokuvajulisteitten nykyistä ulkoasua ja sitä, mikä tekee nykyään tunnistettavan kauhuelokuvajulisteeseen. Tarkastelen, miten kauhuelokuvajulisteet ovat muuttuneet vuosikymmenien aikana ja mikä on muotoutunut pysyvästi osaksi kauhun kuvaamista jo 1920-luvulla. Pohdin sitä, mikä tekee julisteesta kauhuelokuvan julisteeseen vai onko kauhuelokuvajulisteelle olemassa kaavaa. Teen tarkemman kuva-analyysin yhdestä saksalaisesta julisteesta, joka on genressään ja ajassaan keskeinen teos. Nostan esille kaksi nykypäivän elokuvajulistetta, joista teen tarkemmat kuva-analyysit. Pohdin, onko saksalaisen ekspressionismin ajalta nähtävissä viitteitä vielä nykyään. Vertailen näitä julisteita ja pureudun niitä yhdistäviin tekijöihin. Lisäksi olen valinnut yhden elokuvajulisteeseen, jolle teen kuvitetun vaihtoehdoisen julisteeseen ekspressionistisen ajan inspiroimana.

Valitsin tämän aiheen, sillä julisteet ilmaisumuotona sekä tarinankerronnassa ja elokuvamaailmassa tarinankerronnan tukena kiinnostavat minua. Rajasin tutkielmani koskemaan ainoastaan kauhuelokuvien julisteita, sillä kauhu genrenä kiehtoo minua ja kauhun kuvaaminen sekä kauhun estetiikka ovat minua kiinnostavia aiheita. En käsittele rajauksessani julisteita markkinoinnin työkaluna, vaan tarkastelen niitä kuvallisina teoksina. Koen, että suunnittelijalla on velvollisuus tuntea alansa historiaa, johon perehdyn nyt itsekkin tarkemmin tutustumalla syvemmin elokuvajulisteiden historian. On myös jokaiselle suunnittelijalle oleellista tuntea taideilmaisun eri tapoja, jotta niitä voi hyödyntää työssään. Haluan laajentaa omaa näkemystäni kauhuelokuvien julisteista, kauhun kuvittamisesta ja tunnekokemuksen siirtämisestä kuvalliseen muotoon. Tavoitteenani on myös kuvitustekniikkani kehittäminen entisestään.

2 Modernismi ja ekspressionismi

Modernismilla tarkoitetaan 1900-luvun alussa syntyneitä eri taiteen alojen liikkeitä, jotka pyrkivät vastustamaan 1800-luvun pysähtyneisyyttä. Modernistisiin suuntauksiin kuuluu useita eri taiteen suuntauksia kuten minimalismi ja ekspressionismi. Modernismi itsessään ei ole varsinainen suuntaus, vaan se käsittää useita eri alojen eri suuntauksia ympäri maailman. Tärkeimpänä ominaisuutena modernistisissä suuntauksissa oli uudenlainen ja epäsovinnainen tekniikka ja estetiikka (Ferrari 2000, 10).

2.1 Ekspressionismi

Ekspressionismia voidaan pitää alun perin 1900-luvun alussa syntyneenä taidesuuntauksena ja yhtenä modernistisistä suuntauksista. Ekspressionismissa oleellista on tunne, joka taiteilijalla sekä taiteen kokijalla herää teoksen myötä. Nuoret taiteilijat halusivat luoda uudenlaista, aiemmista taiteen säännöistä piittaamatonta taidetta. Ekspressionistisessä maalaustaiteessa todelliset asiat, ihmiset ja esineet, kuvataan liioitellusti ja epätodellisesti taiteilijoiden pyrkiessä esittämään niiden todellinen olemus havaintojen sumentamatta näkemystä. Ekspressionismille tyypillistä värimaailmaa ovat yleensä vahvat ja kontrastiset värit. Teoksen pinta on myös ekspressionistisessä tyyliä oleellinen osa teosta: pinta on usein karhea ja eläväinen tukien tunnekokemuksen syntymistä (Ferrari 2000, 25). Ekspressionismin voidaan sanoa inspiroituneen voimakkaasti barokista ja gotiikasta, joiden pohjalta nousi tapa luoda, joka rikkoi konventioita tekniikan ja aiheiden suhteen (Ragon 1972, 11).

Saksalainen ekspressionismi ei ollut vain tietynlaista taidetta, vaan elämäntapa ja ajan henki. Uudet löydöt tieteessä, kuten röntgen, suhteellisuusteoria ja ensimmäinen atomin halkaisu, vaativat hyväksymään, että todellisuus ei rajoitu havaintoihimme vaan pinnan alla on paljon muutakin. 1900-luvun alussa taiteilijat huomasivat kehityksen negatiiviset puolet, kuten yksilöllisyyden katoamisen ja eristäytymisen. Toisaalta ilmassa oli maailmantuska, joka näkyi taiteessa dystopian kuvauksin, mutta samalla nuorten taiteilijoiden elämänhalu ja vapauden kaipuu näkyivät utopistisina kuvauksina. Juuri tämä ajan henki siivitti ekspressionistista liikettä 1900-luvun alun Saksassa. (Krauß 2005, 86–87). Ekspressionistiseen taiteeseen kuuluu maalaustaiteen lisäksi myös arkkitehtuuria ja runoutta, teatteria ja elokuvaa.

2.2 Ekspressionismi elokuvissa

1920-luvulla Saksassa tehtiin useita elokuvia, joiden lavastus, puvustus, maskeeraus ja yleinen tunnelma sopivat ekspressionistiseen tyylisuuntaukseen. Silvia Ferrari (2000) nostaa oleellisiksi esimerkeiksi ekspressionistisista elokuvista Robert Wiene'n elokuvan *Tohtori Caligarin kabinetti* (Das Cabinet des Dr. Caligari) vuodelta 1920, Friedrich Wilhelm Murnau'n elokuvan *Norferatu* vuodelta 1922 sekä Fritz Langin elokuvan *Metropolis* vuodelta 1926. Fritz Lang onkin yksi ekspressionistisen elokuvan tunnetuimpia nimiä, ja hän ohjasi useita ekspressionistisen elokuvan merkkiteoksia. *Tohtori Caligarin kabinetti* on mahdollisesti osuvin esimerkki ekspressionistisesta elokuvasta. Elokuva kuvattiin täysin sisätiloissa ja lavasteet on maalattu ekspressionistiselle tyylille tyypillisen liioitellusti, epätavallisen pitkiksi ja kallistetusti. Oviaukot kapenevat kattoa kohti ja muotokieli on rikkonaista. Puvustus ja maskeeraus ovat myös liioiteltuja ja tumma silmämeikki saa näyttelijöiden kasvoille epätodellisen ilmeen. Kuten kuviossa 1 näkyy, on lavastus hyvin kallistettua ja kallistumisellaan pyrkii saamaan aikaan ahtauden ja ahdistuneisuuden tunnun. *Tohtori Caligarin kabinetti* muistuttaaakin aikansa ekspressionistista teatteria kaiken kaikkiaan (Ragon 1972, 34).

Kuvio 1. Kohtaus elokuvasta *Tohtori Caligarin kabinetti*. Katulamppujen sytyttäminen on oleellinen osa elokuvan tarinan kulkua.

3 Ekspressionismi kauhun työkaluna

Elokuvajulisteen tarkoitusperiä ovat elokuvan markkinointi, elokuvan tekeminen kiinnostavaksi sekä elokuvan sisäisen maailman ilmentäminen. Kauhuelokuvan julisteen tulisi siis tuoda esille sitä, millaiseen maailmaan elokuvankatsoja tulee astumaan elokuvaa katsoessaan. On luontevaa, että ekspressionistisen elokuvan juliste on myös ekspressionistista tyyli-suuntausta edustava teos tai teos, jossa on havaittavissa ekspressionistisen suuntauksen vaikutteita. Ekspressionistisen tyylin tärkeimpiä lähtökohtia on tunnekokemus, jonka taiteilija ilmentää ja jonka hän auttaa taiteen kokijaa tuntemaan. Kauhuelokuva perustuu tunnereaktioon, ja siksi ekspressionistisen tyylin voi ajatella sopivan kauhuelokuvien julisteisiin.

3.1 Väri

Ekspressionistisessa tyyli:ssä värit ovat usein voimakkaita ja kontrastisia. Harald Arnkil (2007) toteaa ominaisuuksiltaan vastakkaisten värien aiheuttavan jännitettä kuvassa ja luovan täten kontrastin. Vahvat värit kiinnittävät huomion, ja kontrastit tuovat vahvan tunnelman. Kontrastia luodaan kirkkaiden ja murrettujen värien avulla samoin kuin vaaleiden ja tummien. Kontrastilla ja värivalinnoilla pyritään saamaan aikaan voimakas tunne-reaktio. Tyypillisesti kauhuelokuvien julisteissa nykyään käytetään mustaa ja valkoista, punaista, keltaista ja siniviolettiä (Verma 2017), sillä nämä värit kiinnittävät helposti huomion.

Värien vaikutusta tunnereaktioihin ovat tutkineet muun muassa Patricia Valdez ja Albert Mehrabian, jotka suorittivat tutkimuksensa Mehrabianin luomalla PAD (Pleasure-Arousal-Dominance) -mallilla, jossa mitattiin koehenkilöiden tunnereaktioita 76 eri värinäytteeseen. Tutkimuksen tuloksena todettiin, että aktivoivien (arousal) ja dominoivien (dominance) reaktioiden kohdalla värisävyistä ei saatu yhdenmukaisia tuloksia, vaan suurempi vaikutus oli värin kirkkaudella ja kylläisyydellä. Kylläiset värit saivat korkeat aktivointipisteet ja tummat sävyt saivat korkeat dominointi pisteet. (Arnkil 2007, 249–251.) Loppujen lopuksi on kuitenkin huomioitava, että mitkään tutkimukset eivät suoraan osoita värien vaikuttavan tunnereaktioihin. Väreillä ei myöskään ole yleismaailmallista symboliikkaa vaan se on riippuvaista kulttuurista. (Lidwell, Holden & Butler 2003, 38.)

3.2 Muoto

Ekspressionistiseen tyyliin kuuluu ihmishahmojen kuvaaminen vääristyneesti, ja on luonnollista, että ihminen, joka näkee ihmismäisen hahmon, joka on jollain tavoin epäihmismäinen, kokee kuvan ahdistavaksi. Ilmiötä kutsutaan nimellä outo laakso (engl. uncanny valley), ja sen teki tunnetuksi robotiikan professori Masahiro Mori. Ilmiöllä tarkoitetaan lähes ihmismäisten objektien aiheuttamaa epämukavuuden tuntua. Pääasiassa termiä käytetään robotiikan parissa, kun puhutaan roboteista, jotka muistuttavat erittäin paljon ihmisiä, mutta esimerkiksi vahanuket ja joidenkin tietokoneanimaatioelokuvien hahmot voivat aiheuttaa oudon laakson tunnun. Ihmisten on työläämpää käsitellä hahmoa, jonka ensin voi tulkita ihmiseksi, mutta jossa sitten havaitsee piirteitä, jotka eivät olekaan tarpeeksi ihmismäisiä. Artikkelissaan *Why zombies, robots, clowns freak us out* Elizabeth Landau vertaa ihmismäisiä robotteja elokuvien zombeihin sillä ne ovat lähes tulkoon ihmisiä, mutta eivät ihan (Landau 2012).

4 Kauhuelokuvajulisteet

4.1 1920–1930-luvulla

Ekspressionistiset kauhuelokuvajulisteet noudattivat aikanaan tietynlaisia säännönmukaisuuksia. Oli tavallista kuvata elokuvan konna julisteessa, kuten kuvioissa 2 ja 4 (Verma 2017). Saksalaisen ekspressionistisen elokuvan julisteet ovat voimakkaita teoksia: julisteissa kiinnittävät huomiota vahvat kontrastit tumman ja vaalean välillä. Esimerkiksi elokuvien *Nosferatu* ja *Metropolis* julisteet on toteutettu vain kahta väriä käyttäen ja niiden kokonaisuus nojaa täysin kontrastiin. Julisteisiin saatettiin lisätä kirkkaita värejä, usein punaista tai keltaista, herättämään huomiota. Koska ekspressionismi suuntauksena Saksassa oli enneminkin ilmapiirin ja ajan hengen synnyttämää taidetta kuin jonkin tietyn näköistä taidetta (Ragon 1972, 31), oli elokuvajulisteiden mahdollista olla hyvinkin erilaisen näköisiä, mutta niistä saattaa löytää yhdistäviä tekijöitä varsinkin tunnelmassa ja sommittelussa. Fritz Langin elokuvien *Tri Mabusen testamentti* ja *M – Kaupunki etsii murhaajaa* julisteissa on molemmissa sommiteltu yksi suuri huomiota herättävä elementti kallellaan oikeaan suuntaan sekä punaisella kirjoitettu elokuvan nimi julisteen alaosaan, kuten näkyy kuvioissa 4 ja 5.

Kuvio 2. Juliste F. W. Murnauun elokuvaalle Nosferatu (1922) (vas.)

Kuvio 3. Juliste Elokuvalle Fritz Langin elokuvaalle Metropolis (1927) (oik.)

Kuvio 4. R. Voglin luoma juliste Fritz Langin elokuvaalle Tri Mabusen testamentti (1933) (vas.)

Kuvio 5. Fritz Langin elokuvan M – Kaupunki etsii murhaajaa juliste (1931) (oik.)

4.2 Kauhun kuvat nyt

Nykyään kauhuelokuvajulisteissa on havaittavissa tiettyjä asioita, jotka kuuluvat yleensä tunnistettavaan kauhuelokuvajulisteeseen. Tiedyt konventiot näkyvät suuressa osassa kauhuelokuvajulisteita. Vuosien 1996 ja 2016 välillä tehdyistä kauhuelokuvajulisteista miltei 16 %:ssa käytettiin lähikuvaa kasvoista, 8 %:ssa käytettiin kuvaa päähenkilöiden rivistöstä 5 % kauhuelokuvajulisteista käytti pelästyneen naisen kuvaa ja 5 % silhuettia (Follows 2017). Myös lähikuvia käsistä tai silmistä käytetään paljon kauhuelokuvien julisteissa kuin myös pääkalloja. Esimerkiksi elokuvan *Se: toinen luku* julisteessa on hirviön silmät (kuvio 6). Silmät ovat väriltään keltaiset ja muistuttavat jonkin verran Tri Mabusen testamentti -elokuvan julisteessa esiintyvän hahmon silmiä. *Saw*-elokuvan julisteessa on vain yksi irti leikattu käsi, mikä voisi olla myös viittaus Fritz Langin *M* – kaupunki etsii murhaajaa -elokuvan julisteelle. Molemmat elokuvat käsittelevät sarjamurhaajaa, joskin eri tavalla eri näkökulmista.

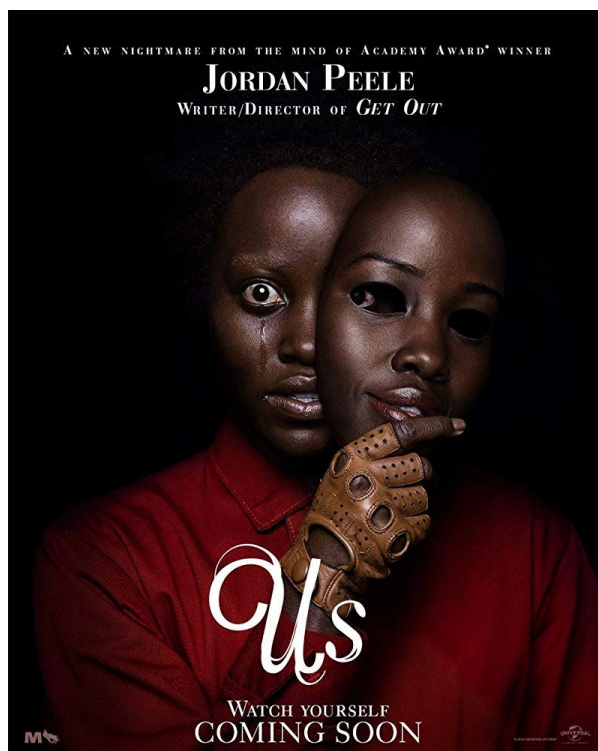

Kuvio 6. *Se: Toinen luku* (2019) -elokuvan juliste. Korostetut silmät ovat tyypillistä kauhuelokuvajulisteelle. (vas.)

Kuvio 7. *Saw* (2004) -elokuvan juliste, irti on yleistä kauhuelokuvan julisteelle. (oik.)

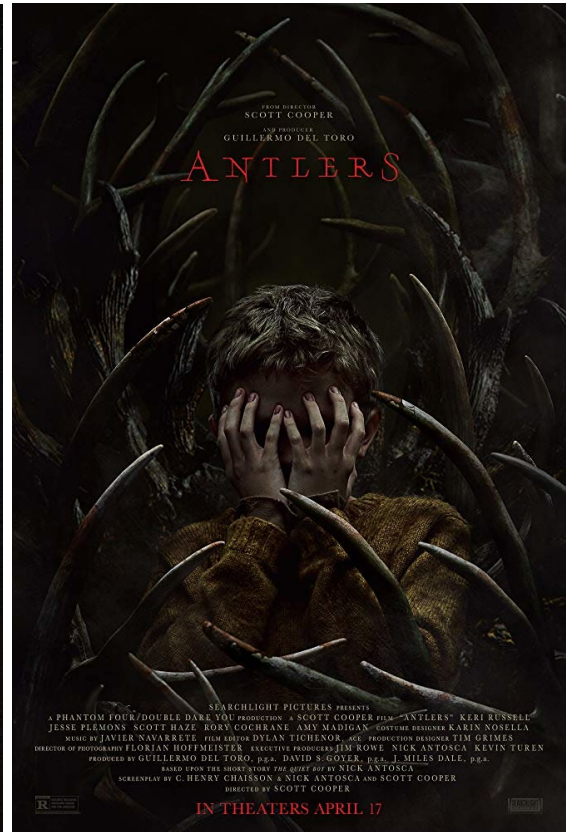

Kuvio 8. Laajimmin käytössä ollut juliste elokuvalle The Nun (2018). Juliste pohjautuu terävästi rajatulle tumman ja vaalean kontrastille ja huomiota herättäville kasvoille.

Kuvio 9. Yksi elokuvan Us (2019) julisteista. Monien kauhuelokuvajulisteiden tapaan huomioelementtinä ovat kasvot, joiden ilmeessä silmät korostuvat.

Sekä elokuvan *The Nun* ja *Us* julisteissa on pääelementtinä kasvot, jotka katsovat suoraan kohti teoksen kokijaa. Samoin on myös elokuvien *Tri Mabusen testamentti* ja *Metropolis* julisteessa. Suoraan kohdistettu katse haastaa ihmisen vastaamaan katseeseen.

Kuvio 10. Yksi *The Witch* (2015) -elokuvan julisteista. Elokuvalle suunnitelluista julisteista perinteisimmän näköinen silhouetteineen, synkkine metsineen ja täysikuineen. (vas.)

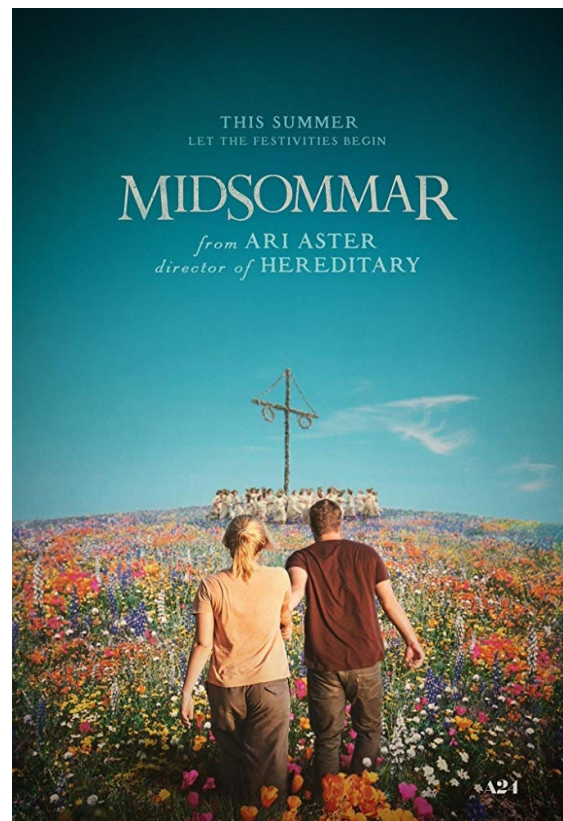
Kuvio 11. Juliste elokuvalla *Antlers* (2020). Kasvonsa peittävä hahmo terävien tiheiden oksia muistuttavien sarvien keskellä aiheuttaa ahtauden tunnun ja kuvan pelosta, joka estää liikkumasta. (oik.)

Ruumiinosten ja pääkallojen käyttö lienee luonnollista kauhua ja pelkoa aiheuttavana kuvamateriaalina niiden aiheuttamien mielikuvien takia. Kauhuelokuvajulisteissa pyritään aiheuttamaan toivottu tunnereaktio, joka genren mukaan on pelko, kauhu tai inho. Tämä aiheuttaa julistekuvastossa toistuvuutta, kun käytetään kuvamateriaalia, jonka tiedetään aiheuttavan tunnereaktion suurimmassa osassa yleisöä. Tukeudutaan ihmisten peruspelkoihin, tuntemattomaan, eristyksissä oloon ja kuolemaan. Näihin pelon kohteisiin saa kosketuksen esimerkiksi synkillä metsillä, naamioilla ja varjoilla, joilla voidaan

ilmentää tuntematonta. Näin tehdään muun muassa elokuvien *Us*, *The Witch* ja *The Ritual* elokuvien julisteissa (kuviot 9, 10 ja 12). Yksin ja eristyksiin jäämisen pelkoa tavoitellaan esimerkiksi elokuvan *Antlers* julisteessa (kuvio 11).

4.3 Mikä tekee kauhuelokuvan julisteen

Koska kauhuelokuville on muotoutunut tietyt konventiot pitkän ajan kuluessa, voi niitä myös helpommin lähteä rikkomaan ja niillä voi helpommin leikitellä. Nykyään näkeekin myös erityyppisiä kauhuelokuvien julisteita, joita ei välttämättä heti tunnista kyseiselle genrelle kuuluviksi tai jotka esittävät kauhun uudella ja kiinnostavalla tavalla.

Kuvio 12. *The Ritual* (2017) -elokuvan juliste, jossa näkyy yksi yleisimmistä kauhuelokuvajulisteiden asetelmista, eli päähenkilöt rivissä. Hahmot kulkevat kohti sysimustaa metsää, joka saa aikaan miellelyhtymän vaaralliseen satujen synkkään metsään.

Kuvio 13. Elokuvan *Midsommar* (2019) laajimmalti käytössä olleet julisteet välttivät kauhuelokuvajulisteiden kliseet ja muistuttavat enemmän jopa slice of life -elokuvien tai Wes Andersonin draamojen julisteita.

The Ritualin juliste (kuvio 12) ja *Midsommarin* juliste (kuvio 13) ovat sommittelultaan hyvin samankaltaiset: ihmisiä selin katsojaan kulkemassa kohti kauempana näkyvää kohdetta, toisessa synkkää metsää ja toisessa juhannussalon ympärille kerääntyneitä ihmisiä. Nämä julisteet ovat silti todella erilaiset tunnelmaltaan. The Ritualin juliste on selvästi kauhuelokuvamainen, mistä kertovat tummat ja synkät värit, vahva vaalean ja tumman kontrasti ja hyvin pilvinen taivas. Midsommarissa on käytetty kirkkaita värejä, jotka korostuvat kukkakedossa, jolla julisteen henkilöt kulkevat. Taivas on sininen ja lähes pilvettön.

Mikä sitten tekee Midsommarin julisteesta kauhuelokuvajulisteen sitä seikkaa lukuun ottamatta, että kyseessä on tosiaan kauhuelokuva? Hyvin löyhä viittaus voi olla juhannussalon ympärillä olevassa väessä: juhannussalko liittyy pakanalliseen perinteeseen ja sitä kautta voi kuvitella kyseessä olevan jokin pakanallinen rituaali, jotka jälkikristillisessä kulttuurissa on rinnastettu pahuuteen. Teksti *This summer let the festivities begin* ei itsessään ole millään tavalla uhkaava tai kauhuun viittaava. Elokuvan kerrotaan olevan *Hereditary* -elokuvan ohjaajalta, mikä on ainoa suora viittaus kauhuun, sillä *Hereditary* on kauhuelokuva.

Tästä voi päätellä, että kauhuelokuvan julisteen voi nykyään toteuttaa hyvin monella tavalla. Julisteita suunniteltaessa halutaan edelleen käyttää paljon tuttua ja hyvin genressä toimivaksi havaittua materiaalia, mutta toisinaan näkee julisteita, joissa haastetaan se, minkä olemme oppineet tarkoittavan kauhua.

5 Kuva-analyysit

Kuva-analyyseissani käytän semioottista analyysimenetelmää, sillä elokuvajuliste on symbolinen teos, jonka tulkinnalle on tärkeää ottaa huomioon kulttuuriset ja ajalliset symboliset tekijät. Semiotiikalla tarkoitetaan merkkien toiminnan tutkimista. Merkeillä on aina merkitys, joka on riippuvainen merkin lukijasta. Merkkien merkitysmalliin kuuluukin kolme osaa: merkki, kohde ja tulkitsin. Merkki viittaa johonkin muuhun eli kohteeseen, ja joku antaa sille merkityksen, tämä taho on tulkitsin. Merkkien merkityksellistäminen on siis hyvin vaihtelevaa ja riippuu tulkitsimesta tai tulkitsijasta. Merkkejä on eri tyyppisiä, ja ne voidaan karkeasti jakaa kolmeen kategoriaan jotka ovat ikoni, indeksi ja symboli. Ikonilla tarkoitetaan merkkiä, joka muistuttaa kohdettaan, siis jotakin, joka vaatii vain vähän tulkintaa. Ikoneita ovat esimerkiksi valokuvat henkilöistä ja suojatien kuva liikennemerkissä. Indeksillä tarkoitetaan merkkiä, joka on todellisuudessa kytköksissä kohteeseen,

esimerkiksi jää on pakkasen ikoni, sillä niillä on todelliseen maailmaan pohjautuva kytkös. Symboli on kytköksissä kohteeseensa yleisen sopimuksen tai tavan ansiosta, esimerkiksi pentagrammi tai kristillinen risti ovat symboleita. Niille on annettu merkitys yhteisessä sopimuksessa ja siksi ne kuvioina edustavat jotakin muuta. Semiotiikassa merkin tulkitsijaa nimitetään usein lukijaksi, mikä johtuu siitä, että lukeminen on aktiivista toimintaa, merkin tarkastelija aktiivisesti tekee päätelmiä merkistä. Lukeminen on myös opittu taito, samoin kuin merkkien tulkinta. (Fiske 1998, 60.)

Aion hyödyntää analyyseissani merkityksellistämisen kahta tasoa, aloittaa kuva-analyysini denotaatiotasolla, eli käyn läpi elementit, mitä kuvassa näkyy liittämättä niihin symbolisia merkityksiä. Denotaatiovaiheen jälkeen tarkastelen julistetta elokuvaan liittyvien seikkojen valossa, miten julisteessa kuvatut asiat ovat sidoksissa elokuvaansa ja kyseisen elokuvan sisäiseen maailmaan. Tämän jälkeen siirryn konnotaatioon, eli tarkastelen kuvaa oman näkemykseni kautta subjektiivisesti. Konnotaatioihini liittyy se, miten itse koen kuvan ja sen mahdollisen symboliikan ja mitä kuvalla voidaan pyrkiä kertomaan ja kulttuuri, jossa elämme. (Fiske 1998, 112–115.)

Teen analyysin ekspressionistisen elokuvajulisteiden yhdestä merkittävimmästä teoksesta, eli Robert Wienerin ohjaaman elokuvan *Tohtori Caligarin kabinetti* julisteesta (Ferrari 2000, 25; Ragon 1972, 34). Monista ekspressionistisen elokuvan ajan elokuvista valitsin tämän siksi, koska se on jopa ajalleen ja tyyliin liioiteltu ja ekspressionismi näkyy elokuvassa jokaisessa kohtauksessa. Se on myös elokuvahistoriallisesti tärkeä teos ja vaikka elokuvassa käytettyä loppukäännettä se ei ollutkaan todellista on sittemmin käytetty liiankin paljo, oli se ajalleen yllättävä ja uraauurtava elokuva kaikin puolin.

Lisäksi analysoin kahta uudempaa kauhuelokuvajulistetta, joissa on mahdollisesti havaittavissa ekspressionistisen tyylin innoitusta. Valitsemani elokuvajulisteet analyyseni varten ovat Jennifer Kentin *The Babadook* vuodelta 2014 ja vuoden 2018 *Suspiria*, jonka on ohjannut Luca Guadagnino.

*The Babadook*in valitsin, sillä elokuva sisältää osia, joissa on ekspressionismin tuntua, kuten kuvakirja, joka on tärkeässä osassa elokuvan maailmaa. *The Babadook* elokuvalla on monia erilaisia julisteita. Kuviossa 14 nähdään, että julisteissa yhtäläistä on se, että niissä esitetään elokuvan nimikkohirviö joko silhuettina tai varjona, toisissa suuremmassa osassa ja toisissa vain viitteellisesti, mutta hän on läsnä joka tapauksessa. Monet julisteista yhdistävät valokuvaa ja kuvitusta, yksi vaihtoehtoisista julisteista on kokonaan

kuvitettu. Kuvituksella tuodaan julisteeseen elokuvan maailmaa ja elokuvassa oleellisena osana oleva lastenkirja ja sen kuvitustyyli (kuvio 15).

Kuvio 14. Elokuvan The Babadook julisteita.

Kuvio 15. Aukeama The Babadook -kirjasta. Tyyli on karkeahko ja ekspressionistiseen työskentelytapaan sopien käytetty tekniikka on havaittavissa selvistä siveltimen vedon jäljistä.

Suspirian julistetta haluan käsitellä juuri julisteen takia, vuoden 2018 Suspirialle oli useita julisteita, jotka kaikki tukevat elokuvan sisäistä maailmaa. Toistuvana nähdään elokuvan nimi kirjoitettuna paperista leikatuin kirjaimin, ja tästä tietyn näköisestä nimestä on tullut Suspirian (2018) tunnus. Yksinkertaisimmillaan julisteessa on vain S, mutta sen tunnistaa omaperäisen muotonsa ja kontekstin ansiosta. Suspirian julisteet on toteutettu kollaaseina tai muina kuvituksina. Toistuvia elementtejä ovat leikatut kirjaimet ja punaiset roiskeet. Suspirialle tehdyt julisteet ovat hyvin sidoksissa elokuvan maailmaan ja niiden ilme näkyy myös elokuvassa, esimerkiksi lopputekstit ovat samaan tyyliin kirjoitettu kuin elokuvan nimi julisteissa (kuvio 16).

Kuvio 16. Esimerkkejä *Suspiria* (2018) julisteista. Julisteissa on vahva kuvituspohja, joka toimii myös hyvin pienillä viittauksilla elokuvaan. Elokuvalle rakennettu ilme on hyvin toistettavissa.

5.1 Tohtori Caligarin kabinetti

Kuvio 17. Juliste: Tohtori Caligarin kabinetti (1919). Julisteen on luonut Brnhard Atelier Ledl.

Tohtori Caligarin kabinetti -elokuvalle oli Saksassa ja maailmanlaajuisesti useita erilaisia julisteita, mutta valitsin tämän kyseisen julisteen siksi, koska asiantuntijat yksimielisesti pitävät sitä oleellisena teoksena ekspressionistisen ajan elokuvajulisteiden joukossa (Ferrari 2000, 25; Ragon 1972, 34). Valintani perustuu myös siihen, että henkilökohtaisesti pidän julistetta kiinnostavana analyysin kannalta. Siinä näkyy teoksen side elokuvan sisäiseen maailmaan ja todelliseen maailmaan. Tohtori Caligarin kabinetilla oli toki useita julisteita, niin kuin elokuvilla on tavannut olla pitkän aikaa, mutta valitsin juuri tämän version, sen ollessa kyseisen elokuvan julisteista laajimmin käytetty.

Julisteessa on kolme hahmoa, mustaan pukeutunut harmaakasvoinen ja vaaleaan pukeutunut vaaleakasvoinen hahmo kuvan etualalla ja taka-alalla hahmo, joka on kuvattu miltei siluettina. Vaaleaan puettu makaa selällään kätet sivuilla silmät suljettuina ja mustapukuinen on polvistuneena hänen vierellään. Mustapukuinen koskettaa kädellään vaaleapukuisen olkapäätä. Mustapukuisen yläpuolelle kallistuu katulamppu. Kauempana mahdollisesti kadulla seisoo hahmo, jolla on silinterihattu päässään. Taivas on punainen ja maa harmaa. Mustapukuinen katsoo vaaleapukuiseen. Katulampun lasit ovat keltaiset. Elokuvan nimi on kirjoitettu teräväkulmaisella, palasista muodostuvalla tekstillä julisteen yläosaan. Julisteen alaosassa mustalla kirjoituksella valkoisella pohjalla on listattu elokuvan näyttelijöitä.

Kadun muoto julisteessa jäljittelee elokuvan lavasteita, samoin katulamppu, joita on elokuvassa useita ja jotka ovat oleellinen osa elokuvan kuvastoa. Kuvatut henkilöt ovat elokuvassa esiintyvät hahmot.

Nainen, joka makaa silmät suljettuina kätet sivuilla puvussa, joka vastaa täysin hänen ihonsa väriä voidaan tulkita haavoittuvaiseksi ja suojaattomaksi ja alttiiksi vaaroille. Valkoinen puku länsimaisessa kulttuurissa voidaan liittää morsiuspukuun. Valkoiseen pukuun voi liittää useita merkityksiä, neitseellisyys, puhtaus ja hyvyys ovat länsimaisen näkemyksen valkoisiin vaatteisiin liitettäviä merkityksiä. Suljetut silmät voivat johdattaa kuvan katsojaa tulkitsemaan hahmon kyvyttömäksi näkemään vaaraa tai pahuutta, esimerkiksi lastensatu kolmesta apinasta, jotka eivät näe, kuule eivätkä puhu pahaa. Naisen kätet ovat levitettyinä sivuille, kuin ristiin naulittuna, mikä luo taas omanlaisiaan mieliku-

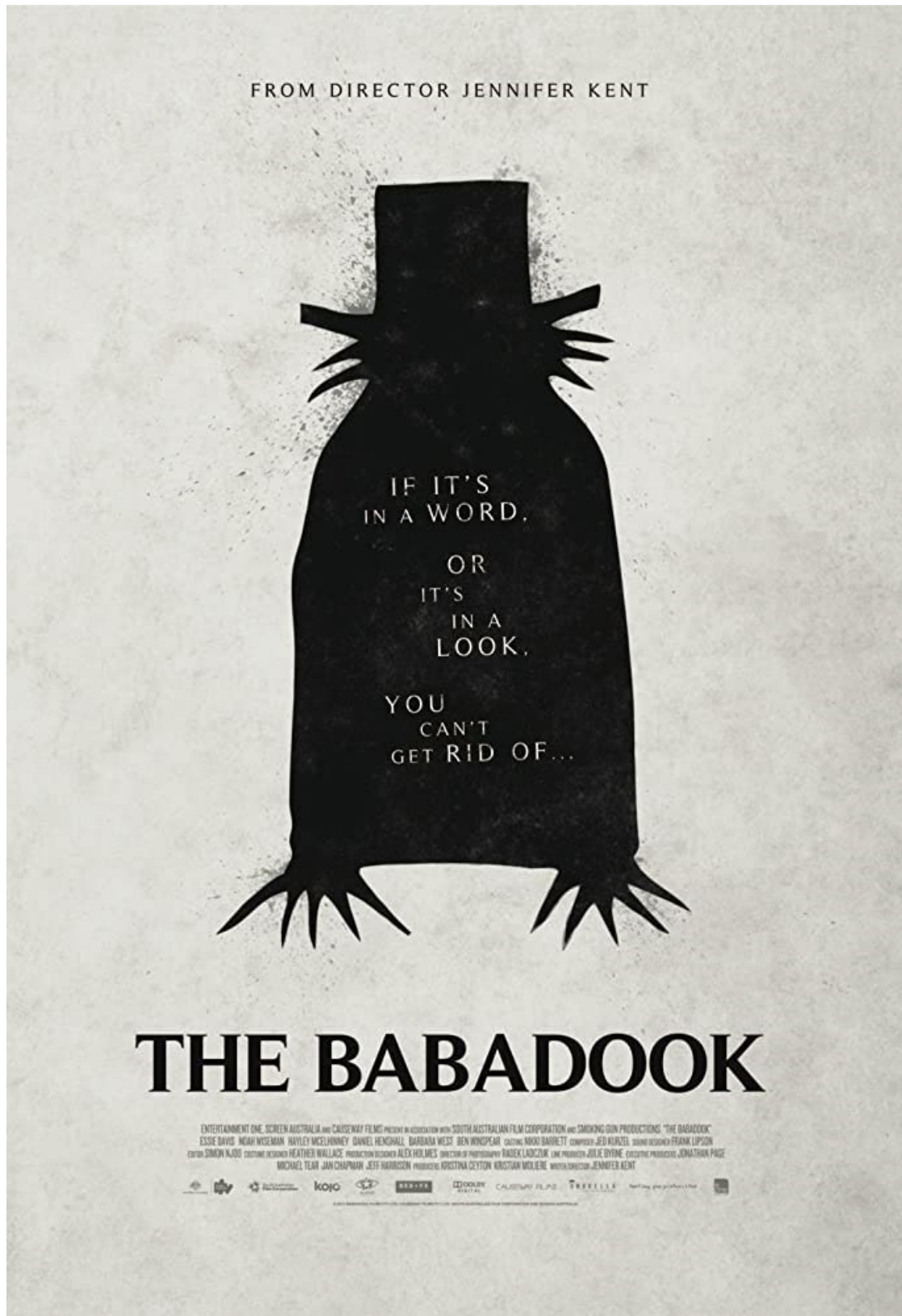
via raamatulliseen kuvastoon viitaten ja pyrkii luomaan assosiaation kahden eri henkilö-hahmon välille ja sitä kautta voi saada kuvan tulkitsijan liittämään jo tuntemansa hahmon ominaisuuksia julisteessa esiintyvään hahmoon.

Mies, joka on polvistunut naisen viereen kuvastaa vastakkaista olemusta, siitä kertoo voimakas kontrasti hahmojen olemuksissa. Miehen puku on hyvin tumma ja hänen silmänsä ovat korostetut ja suuret. Kun ottaa huomioon mahdolliset merkitykset vaaleapukuisen hahmon olemuksessa ja sen, kuinka vastakohtaiseksi tummapukuinen hahmo on piirretty, voi ajatella näiden hahmojen edustavan vastakkaisuuksia.

Katulamppu ikään kuin luo valokeilan kahden hahmon kohdalle. Julisteessa kuvattu tilanne tuodaan valokeilaan ja samalla voi aiheuttaa ristiriitaisen kuvan. Valo merkitsee turvaa, sitä että asiat nähdään, sanonta kuuluu ”nähdä oikeassa valossa”. Mutta valon läsnäolosta huolimatta julisteessa kuvattu tilanne näyttäytyy uhkaavana, kun hahmo, johon voi liittää uhrimaisia ominaisuuksia näyttää olevan uhkaavassa tilanteessa sellaiseen hahmon kanssa, joka on kuvattu vastakkaisin ominaisuuksin. Julistetta voi tulkita niin, ettei turvallisella, lämpimällä valolla ole merkitystä ja vääjäämätön tapahtuu kuitenkin tai sitten, ettei kaikki ole välttämättä sitä miltä ensisilmäyksellä näyttää.

Ekspressionistiseen tapaan julisteessa on voimakkaita värikontrasteja ja hahmot ovat osin epäihmismäisiä. Mieshahmon sormet ovat epätavallisen pitkät ja hänen kasvonsa miltei pääkallomaisen kulmikkaat ja silmien pupillit ennemminkin viirut. Julisteessa on myös nähtävissä tekstuuri, mikä on ekspressionistisessä taiteessa yleistä.

5.2 The Babadook

Kuvio 18. Juliste: The Babadook (2014).

Musta silhuetti hahmosta vaaleaa taustaa vasten. Silhuetin sisällä on taustan väristä tekstiä. Hahmolla on ilmeisesti silinterihattu päässään ja sormet levitettyinä. Hahmolla on sotkuiset hiukset, jotka pilkottavat hatun alta. Hahmo on leikattu poikki poikittain keskeltä ja sen ympärillä on tummaa roiskekuviota. Julisteen yläosassa keskellä on kirjoitettuna ohjaajan nimi ja julisteen alaosassa keskellä on elokuvan nimi. Elokuvan nimen alla on suuri määrä pientä tekstiä.

Julisteessa kuvattu hahmo on elokuvan nimikkohahmo, olento nimeltä Babadook. Olento ei ole ihminen, vaan elokuvassa symboloi menetyksen tuskaa. Olento esiintyy elokuvassa lasten pop-up-kirjassa piirrettynä hahmona ja varjomaisena olentona, joka kiipeää pitkin seiniä ja ottaa ihmisiä valtaansa. Elokuva kertoo tarinan naisesta ja tämän pojasta perheen isän kuoltua auto-onnettomuudessa.

Keskellä tyhjyyttä leijailevan tumman hahmon, jonka piirteitä ei voi nähdä on ilmeisesti tarkoitus aiheuttaa epämukavuuden ja epävarmuuden tunnetta. Silhuettimainen tai varjon kaltainen hahmo on tuntematon. Samaa tuntemattomuutta korostaa hahmon kasvottomuus ja piirteiden viitteellisyys. Tuntematon on inhimillinen pelon aihe ja aiheuttaa monille ahdistuneisuuden ja jännittyneisyyden tunnetta. Hahmon muoto on epätasainen ja kulmikas, muoto muistuttaa mustasta paperista leikattua kuviota. Tumman ja vaalean luoma kontrasti pyrkii vahvistamaan keskellä julistetta olevan hahmon voimakkuutta. Hahmon sisään kirjoitettu teksti ”If it’s in a word, or if it’s in a look, you can’t get rid of the Babadook” on elokuvan tunnuslause eli tag line ja lisäksi ensimmäiset sanat elokuvassa esiintyvässä fiktiivisessä kirjassa. Sanat toimivat kuvan korostamisessa ja tukevat hahmon pelottavuutta, jokin varjomainen epämääräinen olento, josta ei voi tietää ja josta ei pääse eroon. Varjo, joka seuraa aina, varjo, joka pitenee, varjo, joka peittää alleen valon ja turvallisen ja tutun. Syyllisyyden varjo, yksinäisyyden varjo, varjostaa eli seurata Varjo toimii symbolisesti monella eri tasolla ja saa aikaan monia mielikuvia ja assosiaatioita.

Julisteessa pyritään luomaan käsintehtyyn tuntuun hahmon muodolla, joka jäljittelee paperinukkeja, tällä viitataan elokuvan sisäiseen maailmaan ja pop-up-kirjaan, joka on elokuvan tarinan keskiössä. Julisteeseen on luotu tekstuuri, joka muistuttaa huokoista paperia. Silhuettimaisen hahmon sisässä oleva kirjoitus on kulmikasta ja jäljittelee paperista leikattuja kirjaimia. Tekstuurin luominen ja käsintehtyyn tuntu ovat ekspressionistiseen tyyliin sopivia ominaisuuksia. Lisäksi lähtökohtana yksinkertaisessa julisteessa on tunne, jonka julisteen tekijä on halunnut tuoda ilmi ja herättää katsojassa.

5.3 Suspiria (2018)

Kuvio 19. La Boca Design Studion luoma juliste elokuvalle Suspiria (2018).

Suspirian julisteista valitsin tämän siksi, koska se ei ole kaikkein laajimmin käytössä ollut juliste, vaan yksi vähemmän käytetty vaihtoehtoinen juliste. Valitsin tämän myös siksi, että se eroaa selvimmin Suspirian muista julisteista ja on kuitenkin selvästi tunnistettavissa saman elokuvan julisteeksi ja osaksi samaa kampanjaa. Kuvitustyyli on mielenkiintoinen ja omaperäinen sekä jokseenkin epätyypillinen elokuvajulisteeksi tänä päivänä.

Julisteessa on keskellä piirretty naishahmo, jolla on useita käsiä. Käsissään hän pitelee irtonaisia päitä. Keskellä julistetta kulkee punainen laineikas juova julisteen yläreunasta alareunaan. Julisteen alaosassa lukee elokuvan nimi. Julisteessa esiintyvä hahmo ja teksti ovat ympyrän ja puoliympyrän muotoisten vaaleiden alueiden sisällä. Tausta on musta, samoin keskiössä olevan hahmon keho, irtonaiset päät ovat vaaleita ja punahiukaisia, keskeisen hahmon rinnan kohdalla on silmää muistuttava kuvio.

Elokuva on uudelleen filmatisointi vuoden 1977 samannimisestä Dario Argenton ohjaamasta elokuvasta. Elokuva kertoo nuoresta naisesta, joka aloittaa opinnot arvostetussa tanssiakatemiassa, joka toimii samalla noitien piirissä sekä vanhasta miehestä, joka kaipaa kadonnutta vaimoaan. Julisteessa keskiössä kuvattu hahmo on elokuvan päähenkilö päätellen persoonallisesta meikistä. Elokuvan sisäinen maailma on osittain hyvin aistikas ja esteettinen voimakkaine meikkeineen ja kauniisti laskeutuvine pukuineen. Lavastus on tarkoin suunniteltu vastaamaan vuoden 1977 Berliiniä. Samaan aikaan elokuva on erittäin groteski.

Naishahmo, jolla on usea käsipari voi viitata jumalolentoihin, esimerkiksi hindulaisuudessa monilla jumalilla on kuvattu olevan useita käsivarsia. Tässä kuvassa yksi henkilö pitelee käsissään monen päitä, toisin sanoen elämää, käsissään. Hahmo on siis esitetty voimakkaana ja hänellä on valtaa. Päät ovat kaikki tismalleen saman näköisiä, tämä johdetaan toki valitusta piirtotavasta, joka on hyvin pelkistetty, mutta erottavien piirteiden täysi puuttuminen asettaa kaikki päät samaan asemaan. Kaikki ovat samanlaisia ja yhden voimakkaamman olennon armoilla. Keskellä julistetta kulkeva punainen elementti voidaan nähdä värinsä takia verenä. Myös sen laineikas reuna saa aikaan tunnun liikkeestä, veren vuodatus. Tällä verellä voidaan tarkoittaa noitien rituaalien vaatimaa äärimmäistä uhrausta. Se voidaan myös yhdistää naiseuteen ja voiman löytämiseen naiseudesta. Päähenkilön rinnan kohdalla oleva symboli muistuttaa silmää, tämä herättää assosiaatioita näkemiseen, heräämiseen. Herääminen ja näkeminen voivat liittyä samaan voiman

löytämiseen kuin keskellä julistetta kuvattu veri. Julisteen elementit yhdessä kertovat tarinan voimansa löytäneestä naisesta, naisesta, joka on avannut silmänsä ja nähnyt potentiaalisia.

Julisteeseen on jätetty tekstuurin omainen tausta ja sillä saadaan aikaan haptinen kokemus ilman kosketusta. Kuten aiemmissa kappaleissa olen maininnut, tekstuurin näkyminen oli saksalaiselle ekspressionismille tyypillistä. Voimakkailta kontrastisilla väreillä saadaan aikaan vaikuttava kokonaisuus. Juliste on myös suora viittaus yhteen elokuvan kohtauksista (kuvio 20).

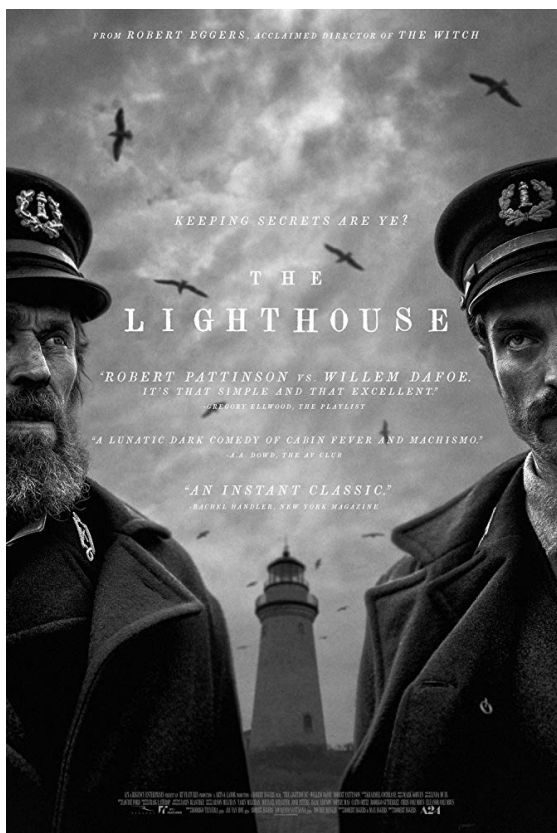
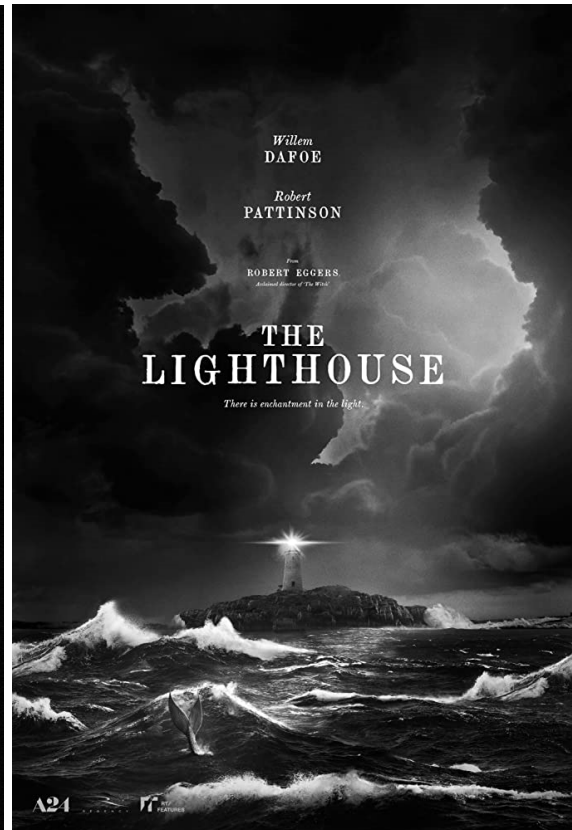
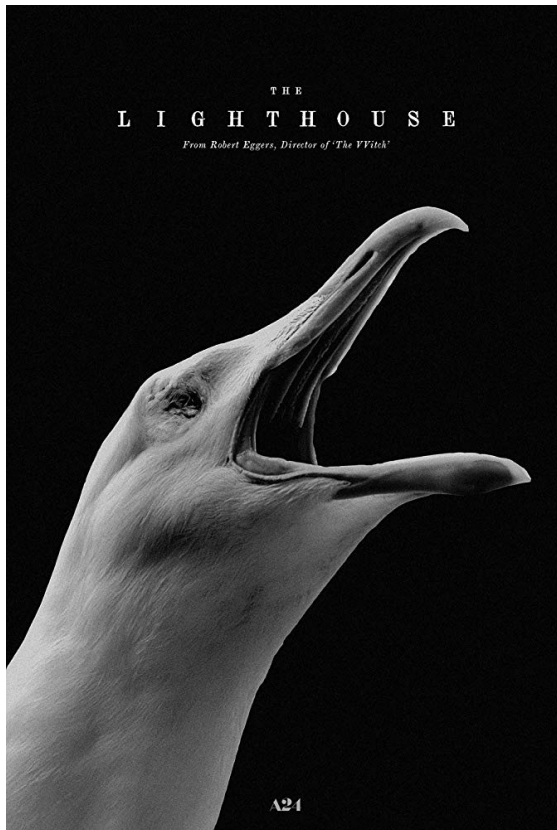
Kuvio 20. Kohtaus elokuvasta *Suspiria* (2018). Volk -tanssin esitys.

6 Kuvituksen mahdollisuus

Tässä osiossa käytän keräämäni tietämystä luodakseni uuden version yhdestä elokuvajulisteeesta. Se, minkä elokuvan julisteen valitsin projektiksi oli pitkän harkinnan tulos. Elokuvajulisteen tarkoitus on tuoda elokuvan maailma liikkuvasta kuvasta staattiseen julisteeseen. Koska tarkoitukseni on tehdä ekspressionismin inspiroima kuvitettu juliste, en voinut valita sattumanvaraisesti elokuvaa, vaan jonkin sellaisen, jonka sisäiseen maailmaan ja visuaaliseen olemukseen ekspressionistinen tyyli sopii.

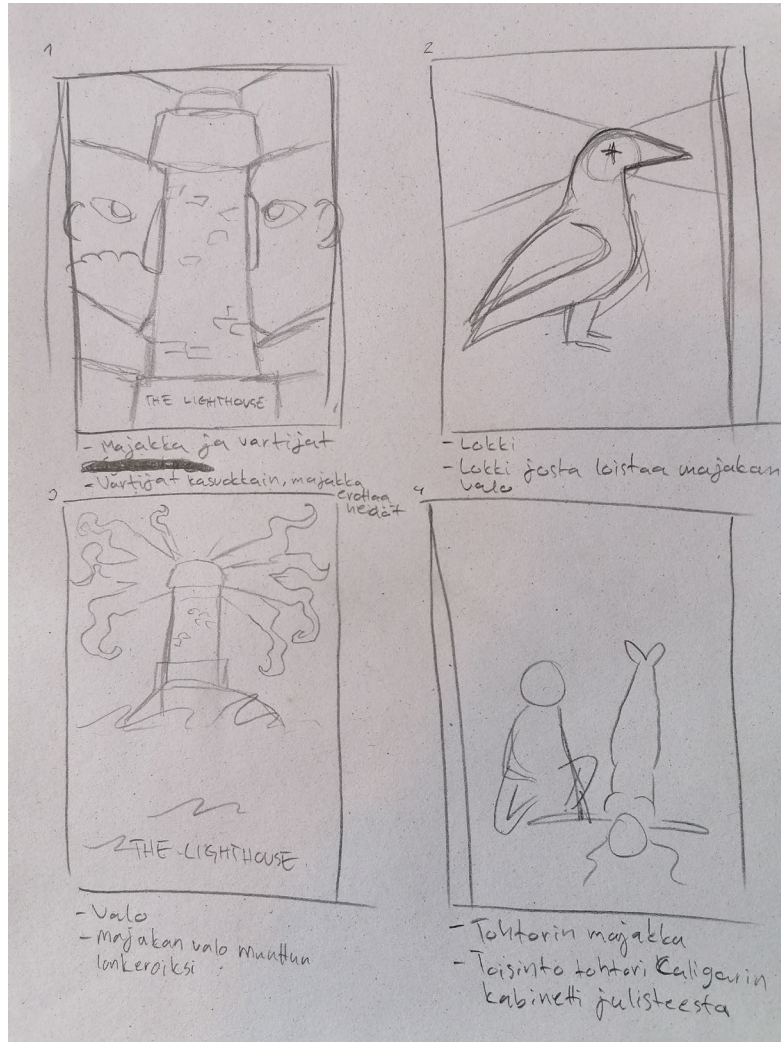
Valitsin tehdä vaihtoehdoisen julisteen Robert Eggersin ohjaaman elokuvan *The Lighthouse* (2019) viralliselle julisteelle. Cinema Blendin haastattelussa Eggers mainitsee muutamia ihailemiaan elokuvaohjaajia, joiden muassa on myös F.W. Murnau joka on yksi tunnetuimpia 20-luvun saksalaisia ekspressionististen elokuvien ohjaajia. Q on CBC:n haastattelussa Eggers nostaa Murnaun elokuvan *Nosferatu* elokuvaksi, joka on tehnyt häneen syvän vaikutuksen. *The Lighthouse* kertoo kahden miehen tarinan heidän ollessaan jumissa majakkasaarella ja heidän yrityksestään selviytyä luonnon ja toistensa armoilla. Lisäksi elokuvassa on yliluonnollisia Aspekteja, kuten merenneito, yksisilmäinen lokki ja majakan valo, jolla on outo vaikutus. *The Lighthouse* on taide-elokuva ja on genreltään kauhua, fantasiaa ja mysteeriä. *The Lighthouse* on mustavalkoinenokuva ja se on kuvattu 1.19:1 kuvasuhteessa, mikä on varhaisten 20- ja 30-lukujen aikana käytetty kuvasuhde, tämän itsessään voi nähdä viittauksena ekspressionismin ajan elokuviin. *The Lighthouse* on kuvattu kinofilmille käyttäen antiikkisia linsskejä, joista vanhin on vuodelta 1905. Eggers perustellee kuvasuhdevalintaansa sillä, että kokee sen olevan parempi kuvaamaan vertikaalisia elementtejä kuten majakkaa ja on hyvä luomaan ahauden tuntua. Mustavalkoisuus kertoo Eggersin mukaan paremmin *The Lighthouse* n maailman kurjuudesta kuin mitä värillinenokuva pystyisi kertomaan.

*The Lighthouse*lla on useampi virallinen juliste monien elokuvien tapaan. *The Lighthouse* n julisteet ovat mustavalkoisia, mikä viittaa suoraan siihen, ettäokuva itsessään on myös mustavalkoinen. Monokromaattisuus luo tumman ja vaalean kontrastin mikä korostaa elokuvan sisäistä maailmaa sekä tukee tunnekokemuksen syntyä.

Kuvio 21. The Lighthouse -elokuvan julisteita

Aloitin työskentelyni tekemällä pikaiset lyijykynähahmotelmat muutamista ideoista julistetta varten. Nähtyäni The Lighthousen minun oli helppo valita elementtejä, jotka voisivat toimia julisteessa.

Kuvio 22. Pikaluonnokset julistetta varten: 1. Majakka ja vartijat; vartijat kasvotusten, majakka erottaa heidät. 2. Lokki; lokki, josta loistaa majakan valo. 3. Valo; majakan valo muuttuu lonkeroiksi. 4. Tohtorin majakka; toisinto Tohtori Caligarin kabinetti -julisteesta.

Heti ensimmäiseksi hylkäsin idean Tohtori Caligarin kabinetti -julisteen toisintamisesta. Tavoitteenani on tehdä ekspressionistisen tyylin inspiroima juliste eikä viittausta jo olemassa olevaan ekspressionistiseen julisteeseen. Eliminoimisprosessissa pudotin myöhemmin pois myös idean lokista ja kahdesta majakanvartijasta. Lähdin toteuttamaan ideaa majakasta, jonka valo ottaa lonkeroiden muodon. Valintani perustui tarinalliseen ilmaisuun ja tällä kuvalla saisin sidottua elokuvan kiintopisteen eli majakanvalon tärkeimpään rooliin ja annettua sille samalla elollisen olemuksen.

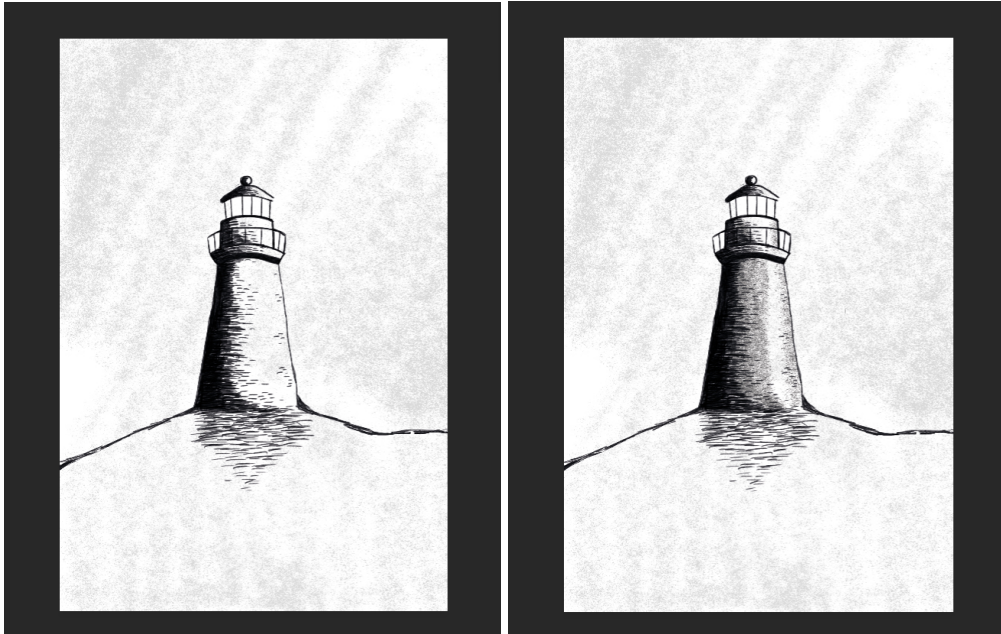

Kuvio 23. Ensimmäinen luonnos The Lighthouse -elokuvan julisteelle.

Ensimmäisessä karkeassa luonnoksessa on kaikki oleelliset elementit, eli kuvituksessa majakka ja valo sekä lonkerot ja tekstinä elokuvan nimi. Päätin sijoittaa elokuvan nimen alas keskelle, samoin majakka on keskellä julistetta. Haluan kuitenkin välttää täydellistä symmetriaa, sillä tavoitteenani on eläväisen näköinen kuva, jossa kädenjälki ja karkeus ovat ilmaisun lähtökohta. Symmetriaa rikon valolla ja siitä muotoutuvilla lonkeroilla, joilla on kaikilla oma persoonallinen muotonsa.

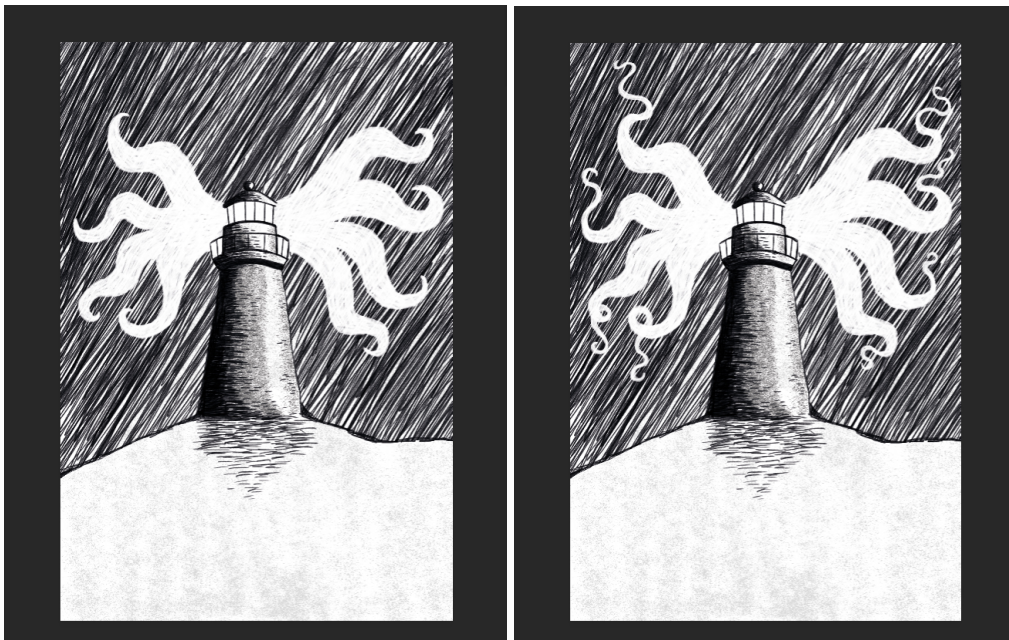
Työskennellessäni julisteen parissa kuuntelin The Lighthousen elokuvamusiikkia ja annoin musiikin olla pääasiallinen inspiraationi lähde kuvalle. Musiikki ja ääni ovat The Lighthousessa omaperäisiä ja sisältävät instrumenttien lisäksi meren ääntä ja sumutorvia. Musiikki herätti minussa voimakkaan tunteen, joka musiikin kanssa toimi pääasiallisena inspiraationa julisteen kuvitusprosessin aikana. Ekspressionistisen tyylin innoittamana tunne ja ideat olivat pohjana kuvalliselle ilmaukselleni. Ajatus eristyksestä, omanmielensä epäilystä, pakokauhusta ja epävarmuudesta ja puhtaasta kauhusta.

Kun aloin työstää julistetta, päätin ensimmäiseksi tehdä majakasta pienemmän kuin alkuperäisessä luonnoksessa. Halusin antaa majakan valolle enemmän tilaa, jotta huomio keskittyy ensisijaisesti valoon, sillä se on tavallaan kolmas päähenkilö.

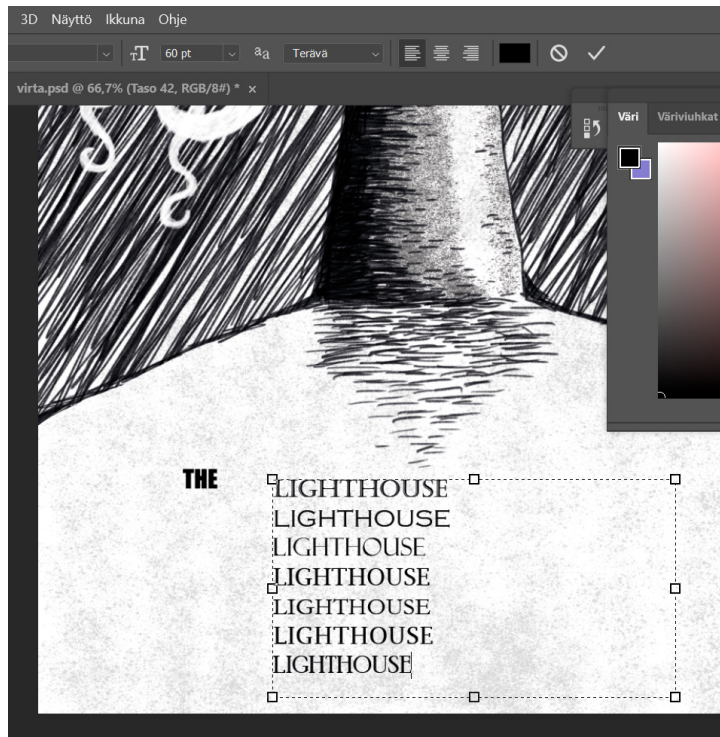
Kuvio 24. Ensimmäinen piirtovaihe, majakka

Koko kuvituksen taustalle tein rakeisen harmaan tekstuurin ja taustavärin. Piirtotyylinä karkea usealla vedolla tehty viiva tuo käsintehdyn tuntuja. Halusin pysyä kaukana liian siististä ja symmetrisestä jäljestä ja nojata luonnolliseen viivaan.

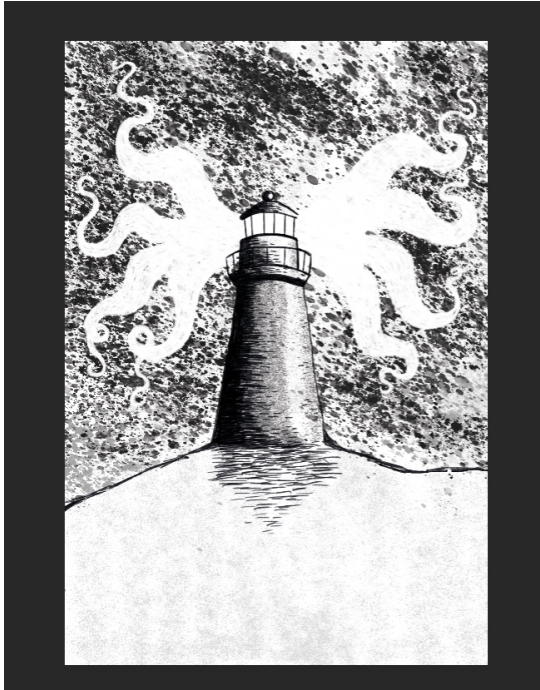

Kuvio 25. Toinen piirtovaihe, taivas ja valo

Projektin alussa suunnittelin taivaasta tumman, jotta majakan valo korostuisi voimakkaan kontrastin ansiosta. Taivas koostuu yhdensuuntaisista viivoista, joiden on tarkoitus kuvastaa sadetta ja myrskyä. Tumma myrskyinen yötaivas tukee painostavaa kauhun tunnelmaa. Aluksi hahmottelemani valolonkerot olivat melko lyhyitä ja kauttaaltaan paksuja. Päädyin myöhemmin lisäämään niihin pituutta ja eläväisyyttä sekä paksuuden vaihtelua. Näin sain yksinkertaisista yksivärisistä elementeistä enemmän lonkeron kaltaiset.

Fontiksi halusin ottaa jonkin terävän päätteellisen fontin. Fontin pitäisi olla samaan aikaan The Lighthousen aikaan sopiva ja elokuvan sisäisen maailman kanssa keskusteluvälissä sekä sopiva tämän päivän elokuvajulisteeseen. Tarvitsin siis ajattoman fontin. Päädyin lopulta käyttämään fonttia Bodoni MT. Valintani perustui edellä mainittuihin seikkoihin ja siihen, että Bodonin voimakas viivan paksuuden vaihtelu viehättää minua. Viivan paksuuden vaihtelu samalla kuvastaa The Lighthousen tarinankerrontaa, joka vaihtelee verkkaisesta ja painostavasta kauhusta intensiiviseen ja hengästyttävään.

Kuvio 26. Vaihtoehtoinen taivas

Julisteen kanssa työskennellessäni aloin epäillä toimiko tekemäni taivas kuvassa ja tuki se kokonaisuutta tarpeeksi. Vaihtoehtoinen taivas on abstraktimpi ja enemmän muotoutunut tunnekokemuksesta kuin todellisen maailman ilmiöstä. Alun perin suunnittelemani yhdensuuntaisista viivoista koostuva taivas vaikutti mielestäni jopa liian raskaalta ja kontrasti vei huomiota valolta sen sijaan, että olisi korostanut sitä. Päädyin lopullisessa julisteessa käyttämään uutta versiota.

Julistetta työstäessäni huomasin ekspressionistisen ajan aatteiden olevan erittäin hyvä lähtökohta kauhu aiheiselle kuvalle. Kun ajatellaan, että ekspressionistisen tyylin pohjana tulee olla tunnekokemus, on helppo inspiroitua monista asioista. Musiikki ja itse elokuvan katsominen olivat oivallisia inspiraation lähteitä. Keskittyminen tunneilmaisuun ja liiallisen ajattelun välttäminen olivat haasteellisia tehtäviä ja välillä huomasin ajautuvani ajattelemaan kuvitustani liian tekniseltä kannalta. Haasteekseni osoittautui myös suunnaton itsekritiikki, ja huomasin jääväni jumiin ajatukseen siitä, näyttääkö kuvitukseni siltä kuin kuuluu. Palasin taaksepäin ja yritin parhaani mukaan toteuttaa ekspressionistista ideaa siitä, mitä esineet ja asiat todella ovat takertumatta liikaa siihen, miltä ne näyttävät.

Kuvio 27. Lopullinen juliste elokuvalle The Lighthouse

7 Loppupäätelmä

Lopputulena voidaan todeta, että on hankalaa todentaa, kuinka paljon 1920-luvun saksalaisen ekspressionistisen kauhuelokuvajulistetaiteen vaikutuksia nykyisessä elokuvajulistetaiteessa on. Vaikka yhteneväisyyksiä on havaittavissa varsinkin muotokiellissä ja kuvastossa, ei voida olla varmoja, juontavatko uusien elokuvajulisteiden suunnittelijoiden motiivit välttämättä ekspressionistiseen tyyliin viittaamisesta. Toisaalta voidaan pohtia sitä, millainen kuvasto, muotokieli ja värimaailma ovat yleensä tyypillisiä kauhuelokuvajulisteille ja kuinka paljon näihin tutulta tuntuviin kaavoihin 1900-luvun alun kauhuelokuvien julisteet ovat vaikuttaneet. Siispä, vaikka vaikutukset eivät olisikaan suoria tarkoituksenmukaisia viittauksia ekspressionistiseen aikaan, voidaan olettaa kauhuelokuvajulisteiden muotoutuneen tietynlaisiksi, sillä niissä on totuttu näkemään yhteinäistä kuvastoa. Kauhuelokuvajulisteiden tunnistaa juuri monista elementeistä, jotka olivat 20-luvulla tyypillisiä kauhuelokuvajulisteissa, suuret kasvot, korostetut silmät ja raajat olivat jo 1900-luvun alussa osa kauhuelokuvajulisteiden kuvamaailmaa ja niitä on käytetty kautta kauhuelokuvajulisteiden historian. Varhaisen vaiheen kauhuelokuvajulisteet muodostivat lähtökohdat sille, millaisena ajattelemme kauhuelokuvien julisteet ja mitä totuimme ihmiskuntana yhdistämään kauhuun genrenä.

Jotkin asiat kauhun representaatiossa elokuvajulisteissa ovat muuttuneet. Piirtotekniikan korostus on vähemmän huomion alaisena ja enemmän korostetaan ohjaajan nimeä ja aiempia töitä tai haetaan huomiota tag lineilla joissa käytetään huomiota herättäviä sanoja. Julisteissa nähdään nykyään harvemmin elokuvan nimikkohirviötä vaan kauhuelokuvien julisteissa käytetään enemmän yleisesti karmivana pidettäviä kuvia, kuten synkkää metsää, lähikuvaa kasvoista, silmistä tai käsistä, pääkalloja tai silhuettoja. Kun kauhuelokuva genrenä on tullut tutummaksi yleisölle, on kauhuelokuvienkin julisteista voitu alkaa tehdä monipuolisempia ja pienilläkin viittauksilla genreen kuvasta saa tunnistettavasti kauhuelokuvajulisteiden ilman nimikkohirviön sisällyttämistä siihen.

Koska kauhu on genrenä jo erittäin tuttu osa kulttuuria maailmanlaajuisesti, kehityksenä voi hyvinkin olla, että kauhuelokuvien julisteista aletaan tehdä vähemmän tyypillisen kauhuelokuvajulisteiden näköisiä ja genren kliseitä aletaan välttämään enemmän. Esimerkiksi elokuvan *Midsommar* juliste, jossa kauhuun ei tunnu ensinäkemällä olevan mitään viitettä. Samoin elokuvan *The Lighthouse* julisteet ovat hyvin kaukana tyypillisistä kauhuelokuvajulisteista: niissä ei käytetä suoraa inhon tai pelon tunnetta herättävää shokkikuvastoa, vaan kauhun tunnelma tulee hienovaraisemmista elementeistä, sommittelusta

ja kontrasteista. Kuitenkaan ei ole luultavaa, että perinteisen näköiset kauhuelokuvajulisteet katoavat koskaan, ne muokkautuvat ajan saatossa aikansa yleisöä palveleviksi, mutta tietyt konventiot ovat pysyviä, varsinkin, kun julisteessa halutaan viitata jo olemassa olevaan, tunnettuun julisteeseen. Genressä toimiviksi havaittuja tapoja käytetään paljon syystä, ei ole sattumaa, että kauhistuneet suu avoinna huutavat kasvot, jotka muistuttavat Edvard Munchin maalausta Huuto, nähdään niin paljon kauhuelokuvien julisteissa. Se johtuu siitä, että vuosikymmenien kauhuelokuvajulisteiden historian aikana julisteet ovat painautuneet tiettyihin kaavoihin, jotka on huomattu toimiviksi ja antavan halutun reaktion. Näiden tyypillisen näköisten julisteiden rinnalle kuitenkin on alkanut ilmaantua epätyypillisiä kauhuelokuvien julisteita. Julisteita, joissa on vain vähän tai ei ollenkaan viittausta kauhuun on alkanut näkyä enemmän, samoin julisteita, jotka pyrkivät ilmentämään kauhua uusilla tavoilla.

Lähteet

1900-luvun taide 2010. Firenze: Scala; Oslo: Spektrum

Arnkil, Harald 2007. Värit havaintojen maailmassa. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu

BUILD Series 2018, Director Luca Guadagnino Discusses "Suspiria",
<https://www.youtube.com/watch?v=kJgRPnH43XU> (katsottu 16.3.2020)

CinemaBlend 2019, Robert Eggers Interview: Director Talks The Lighthouse,
<https://www.youtube.com/watch?v=H-YHBCOZLEA> (katsottu 6.3.2020)

Ferrari, Silvia 2000. 1900-luvun taide. Milano: Artes Gráficas Toledo

Fiske, John 1998. Merkkien kieli, johdatus viestinnän tutkimukseen. Tampere: Vastapaino

Follows, Stephen 2017, The handful of tropes used by most horror movie posters
<https://stephenfollows.com/handful-tropes-used-horror-movie-posters/> (luettu 8.3.2020)

Karuße, Anna-Carola, 2005, Maalaustaiteen historia renesanssista nykypäivään. Köln: Könnemann

Landau, Elizabeth 2012, Why zombies, robots, clowns freak us out <https://edition.cnn.com/2012/07/11/health/uncanny-valley-robots/index.html> (luettu 4.3.2020)

Lidwell, William, Holden, Kritina & Butler, Jill 2003. Universal principles of design: 100 ways to enhance usability, influence perception, increase appeal, make better design decisions, and teach through design. Gloucester, Massachusetts: Rockport Publishers

Nourmand, Tony & Marsh, Graham (toim.) 2006. Film Posters: Horror. Lontoo: Taschen

Q on CBC 2019, Robert Eggers on The Lighthouse and how he creates memories from a different era https://www.youtube.com/watch?v=Hqcg9fl_MmQ (katsottu 6.3.2020)

Ragon, Michel 1972. Taiteen maailmanhistoria. 17: Ekspressionismi. Helsinki: Ex libris

Verma, Karishma 2017, Coming Soon to Theaters: The Evolution of Horror Movie Posters http://isuwriting.com/wp-content/uploads/2018/01/Verma_Coming_Soon_to_Theaters.pdf (luettu 8.3.2020)

Weston, Richard 2001. Modernism. London: New York: Phaidon

Kuvalähteet

Kuvio 1. Wiene, Robert 1920, Das Cabinet Des Doctor Caligari https://www.arch-daily.com/300945/films-architecture-the-cabinet-of-dr-caligari?ad_source=search&ad_medium=search_result_all# (haettu 20.4.2020)

Kuvio 2. Prana Film 1922, Nosferatu <https://www.imdb.com/title/tt0013442/mediaviewer/rm4193146112> (haettu 20.3.2020)

Kuvio 3. Parufamet 1927, Metropolis <https://www.imdb.com/title/tt0017136/mediaviewer/rm461986816> (haettu 19.3.2020)

Kuvio 4. Vogl, R. 1930, Das Testament Des Dr, Mabuse <https://www.imdb.com/title/tt0023563/mediaviewer/rm4079734528> (haettu 19.3.2020)

Kuvio 5. Vereinigte Star-Film GmbH 1931, M <https://www.imdb.com/title/tt0022100/mediaviewer/rm458434816> (haettu 20.3.2020)

Kuvio 6. Warner Bros. Pictures 2019, Se: Toinen luku <https://www.imdb.com/title/tt7349950/mediaviewer/rm3248725249> (haettu 24.3.2020)

Kuvio 7. Lionsgate 2004, Saw <https://www.imdb.com/title/tt0387564/mediaviewer/rm1774165248> (haettu 24.3.2020)

Kuvio 8. Warner Bros. Pictures 2018, The Nun <https://www.imdb.com/title/tt5814060/mediaviewer/rm4184109824> (haettu 24.3.2020)

Kuvio 9. Universal Pictures 2019, Us <https://www.imdb.com/title/tt6857112/mediaviewer/rm3987369472> (haettu 24.3.2020)

Kuvio 10. Universal Pictures 2015, The Witch <https://www.imdb.com/title/tt4263482/mediaviewer/rm947511552> (haettu 24.3.2020)

Kuvio 11. Searchlight Pictures 2020, Antlers <https://www.imdb.com/title/tt7740510/mediaviewer/rm398244353> (haettu 24.3.2020)

Kuvio 12. Netflix 2017, The Ritual <https://www.imdb.com/title/tt5638642/mediaviewer/rm2961659648> (haettu 24.3.2020)

Kuvio 13. InSync Plus 2019, Midsommar <https://www.imdb.com/title/tt8772262/mediaviewer/rm1428384768> (haettu 24.3.2020)

Kuvio 14. Entertainment One & Umbrella Entertainment 2015, The Babadook https://www.imdb.com/title/tt2321549/mediaindex?ref=tt_pv_mi_sm (haettu 24.3.2020)

Kuvio15. Juhasz, Alex 2015, The Babadook <https://www.imdb.com/title/tt2321549/mediaviewer/rm4078240768> (haettu 25.3.2020)

Kuvio 16. Amazon Studios 2018, Suspiria https://www.imdb.com/title/tt1034415/mediaindex?ref=tt_pv_mi_sm (haettu 25.3.2020)

Kuvio 17. Ledl, Brnhard Atelier 1920, Das Cabinet Des Doctor Caligari <https://www.imdb.com/title/tt0010323/mediaviewer/rm480005120> (haettu 13.11.2019)

Kuvio 18. Entertainment One & Umbrella Entertainment 2015, The Babadook <https://www.imdb.com/title/tt2321549/mediaviewer/rm3197425408> (haettu 16.4.2020)

Kuvio 19. La Boca Design Studio 2018, Suspiria <https://www.imdb.com/title/tt1034415/mediaviewer/rm214662400> (haettu 16.3.2020)

Kuvio 20. Guadagnino, Luca 2019, Suspiria <https://www.imdb.com/title/tt1034415/mediaviewer/rm1729983744> (haettu 25.3.2020)

Kuvio 21. Focus Features &Universal Pictures 2019, The Lighthouse
https://www.imdb.com/title/tt7984734/mediaindex?ref=tt_pv_mi_sm (haettu 19.3.2020)

Liitteen otsikko

Liitteen sisältö

Liitteen otsikko

Liitteen sisältö